Ugglelyssnarveckan 2014

298 revirropande ugglor fördelade på 8 arter

Ugglorna står högt upp i näringskedjan och deras ropaktivitet ger oss indikationer på vad som kommer att ske i naturen under innevarande år men också kommande år. Hög ropaktivitet hos ugglorna berättar att det föreligger god förekomst av smågnagare i markerna. Ugglorna, rovfåglarna och övriga rovdjur utnyttjar under dessa år främst smågnagare som födoresurs. Trycket mot övriga fåglar blir då betydligt mindre och även dessa får större möjligheter att lyckas med reproduktionen.

SLAGUGGLA

Foto Tommy Nordström

Normalt hinner inte rovfåglar och rovdjur mm ta del av detta överflöd av smågnagare varför betestrycket från gnagarna mot vegetationen också blir mycket hårt. Det slutar oftast i näringsbrist, sjukdom och död för större delen av gnagarpopulationen men också för ugglor, rovfåglar och rovdjur. Sedan börjar allt om igen och byggs upp till ett nytt toppår.

Vi har noterat att dessa tidigare regelbundna cykler har minskat i sin regelbundenhet. Detta är intressant och viktigt att följa in i framtiden. Kan en gemensam ugglelyssnarvecka inom ett större område i landet hjälpa oss att följa förändringen? Jag vill påstå det!

2014 är 12.e året i följd som VOF arrangerar ugglelyssnarveckan, som genomfördes 15-23 mars. En mild vinterperiod åtföljdes av en tidig vår. Redan sista veckan i februari var det flera plusgrader på dagarna, den lilla mängden snö som fanns smälte, vårfåglarna anlände i stora skaror och ugglorna var redan igång med ropandet. T.o.m hornugglor hördes på några lokaler från mitten av februari.

När uggleveckan inleddes kom ett första bakslag i vårvädret. Det blev den första lyssnarveckan som inte snöhinder stoppade framkomligheten till avlägsna skogsområden, även om det föll 1 dm nysnö på onsdagen den 19/3. Tyvärr blir allt flera skogsbilvägar bommade vilket gör att inspirationen att ge sig ut har svalnat på några håll. Rent vädermässigt var lyssnarförhållandena besvärliga med mycket blåst under de första fyra nätterna men blev istället mycket goda med vindstilla och fullmåne sista nätterna.

Ugglornas föda.

Ugglornas ropaktivitet styrs i hög grad av tillgången på föda. 2012 var ett bottenår i smågnagarpopulationen. Om allt skall följa tidigare erfarenheter skulle 2014 då vara andra uppgångsåret i innevarande smågnagarcykel.

Vid den enklare smågnagarundersökning som varje år genomförs i Ramnäs blev resultatet av den gnagarinventeringen t.o.m. i nivå med fångsten under ett toppår. Inventeringen gjordes den 16/11 och i de två ha-ytorna fångades 59 djur i 50 fällor. Fällorna är av typ levandefångst. Vi kunde därmed se fram mot att 2014 skulle vara ett mycket bra andra uppgångsår. Senare under våren och framförallt sommaren visade skogslämmeln nära nog massvandring i åtminstone Skogslandet. Stora mängder skogslämlar hittades döda främst på skogsbilvägar. De som hade tamkatter fick

också ofta se skogslämlar i kattens käft. Den rika förekomsten av dessa lämlar bör ha varit mycket positivt för ugglorna.

Resultat

Inventeringen följde den metod och genomförande som använts de föregående åren. Resultaten från de tre senaste årens ugglelyssnarveckor i landskapet visar på ett pedagogiskt sätt hur ugglepopulationen förstärks under en cykel.

2012 räknades 170 ugglerevir, 2013 hittades också 170 revir och 2014 nästan 300 revirropande ugglor. Om vi hade haft ett större deltagande i viktiga uggleområden som Sala, Västerås och Lindesberg skulle skillnaden mellan åren bli ännu större och resultatet komma än närmare verkligheten.

Den tidiga våren 2014 bör ha påverkat häckningsstarten och därmed ropaktiviteten under ugglelyssnarveckan hos arter som berguv och kattuggla, kanske också för flera arter. Som exempel kan nämnas att ruvande pärlugglor hittades i Surahammars kn under just lyssnarveckan. Totalt registrerades 290 revirropande ugglor fördelade på 8 arter.

FOTO JÖRGEN LINDBERG

Berguv: Endast 6 ropande uvar hördes under veckan. Samtliga satt i urbana miljöer. Artens fortsatta minskning i landskapet har uppmärksammats under tidigare lyssnarveckor och trenden förändrar inte bilden från årets lyssnarvecka. Vad beror det på att berguven åter är en stor sällsynthet i landskapet?

Lappuggla: Årets lappugglor utgjordes av hörda fåglar. Det kan tolkas så att också större gnagare såsom vattensork hade ett uppgångsår som liknade de små gnagarna och mössens. Vattensorken är ett mycket viktigt bytesdjur och en viktig förutsättning för att våra större ugglor skall skrida till häckning. Lappugglan är mer ropaktiv senare på våren och fångas därför inte in så lätt i den här inventeringen. Liksom de två föregående åren noterades lappuggla i fem av landskapets kommuner men finns idag sannolikt i det dubbla antalet. De två föregående åren då lika många lappugglor noterades utgjorde de flesta fåglar av sedda födosökande fåglar.

Slaguggla: 26 ropande slagugglor visar att arten fortsätter att förstärka populationen i landskapet. Det är det största antalet hörda slagugglor under uggleveckan under ett andra uppgångsår. Slagugglorna sprider sig på bred front i de båda regioner Bergslagen och Skogslandet. Arten är dock fortfarande relativt ovanlig i landskapet västra delar. Nämnvärt är att från landskapet slaguggletätaste kommun Sala, fanns inte några fågelintresserade ute och lyssnade i slaguggleviren. Det är därför fortfarande omöjligt att bedöma slaguggle-populationens storlek i landskapet.

Hökuggla: Endast en hökuggla hörd under veckan och det var i Skinnskattebergs kommun. De många hökugglor som höll vinterrevir i landskapet lämnade sina områden innan lyssnarveckan.

FOTO CHRISTER PETTERSON CHRILLEONLINE

Pärluggla: Även för pärlugglan är antal revirropande hanar som rapporterats på en hög nivå för att vara andra uppgångsåret i gnagarcykeln. Det finns dock indikationer från

lyssningarna i Surahammar på att pärlugglorna flyttade runt under vårvintern och så också under lyssnarveckan, dubbelräkning är därför inte uteslutet i några fall. Några pärlugglor hördes nämligen bara en natt vid samma lokal. Vi noterade tidigare under vintern/våren att etablering av slaguggla innebar att pärlugglan tystnade eller förflyttade sig bort från sitt område. Än tydligare blev det under häckningsperioden när vi hittade ruvande honor i holkar där inte någon hane hade hörts tidigare. Kan det vara så att slagugglorna stökar till livsstrategin för pärlugglorna?

Sparvuggla: Hos vår minsta uggla noterades oväntat få ropande fåglar. Att resultatet under veckan också avspeglar verkligheten stärks av en studie som genomfördes i Surahammars kommun. Där eftersöktes sparvugglor vid tidigare kända revir men med nedslående resultat. Även året innan gjordes samma studie i samma områden med samma resultat.

FOTO CHRISTER PETTERSON CHRILLEONLNE

Det visar att under gnagarfattiga år som det var 2012 med utflyttade och döda sparvugglor som följd räcker det inte med ett första uppgångsår för att återställa populationen. 2014 är ett mycket bättre gnagarår vilket bör innebära bättre möjligheter till häckningar för sparvugglorna och därmed flera sparvugglor i våra skogar igen våren 2015. 2014 noterades sparvugglor i åtta kommuner. Jag tror att arten finns som häckfågel i samtliga landskapets kommuner under bra gnagarår.

Hornuggla: Årets mest oväntade resultat under lyssnarveckan var antalet hörda hornugglor. Hela 32 hörda hornugglor överträffas bara

FOTO JORGEN LINDBERG

av toppåren 2003 och 2006. Hornuggla hördes ropa från hela 10 kommuner i landskapet, vilket inte ens har inträffat under toppår. Eftersom hornugglan är en duktig flygare och flyttar långa sträckor mellan åren för att finna bra födobetingelser, är den tidiga våren 2014 anledning till det stora antalet ropande hornugglor redan under ugglelyssnarveckan.

Kattuggla: I framför allt Mälardalen kan kattugglorna redan påbörjat häckningen och är i sådant fall inte lika ropaktiva. Skinnskatteberg ståtar även i år med flest antal registrerade kattugglerevir. Noterbart är den relativt svaga fluktuationen i antalet revirhävdande kattugglor mellan åren. Kattugglan har studerats mer ingående endast de fyra senaste åren i Skinnskatteberg med 20 ropande hanar 2011, 31 ropande 2012, 18 ropande 2013 och 26 ropande 2014. Från Surahammar, som också genomfört en kontinuitet i lyssnandet efter revirropande kattugglor, visas inte samma bild utan än långt större fluktuation mellan åren. Kattugglan som enda uggla med förekomst året runt i kulturlandskapet och i våra större tätorter behöver uppmärksammas mer.

Ett stort tack till alla ugglelyssnare som var ute under veckan och rapporterade sina fynd. Ett extra tack till kontaktpersonerna i varje kommun som hjälpte till med lokalkorrigeringar och bedömning av fynden.

Det vi alla hjälps åt med under ugglelyssnarveckan kanske kan vara en metod som kan användas för värdefull miljöövervakning in i framtiden.

Sören Larsson

Uggleveckan 2014

	Berguv	Sparvuggla	Kattuggla	Slaguggla	Lappuggla	Hornuggla	Pärluggla	Hökuggla
Ljusnarsberg								
Hällefors			5	1		3	3	
Nora			11			1	11	
Lindesberg		1	8			1	9	
Arboga		2	3			1		
Skinnskatteberg		10	26	7		5	14	
Köping		2	13	2		1	12	
Fagersta			1	1		3	4	
Norberg		2	4	4		3	8	
Surahammar		6	11	5		10	25	
Hallstahammar		6	13					
Sala							1	
Västerås		2	9	6		4	3	
Kungsör								
Totalt	**6**	**31**	**104**	**26**	**8**	**32**	**90**	**1**